

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

На місяць . — м. 50 ф.

„ 3 місяці 1 „ 50 ф.

(Ціна 1 шри. в таб. 5 ф.)

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

— ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ. —

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung

— in Wetzlar. —

Видає „Видавниче Товариство імени В. Грінченка“.

Ч. 89. (136).

Четвер, 20. грудня 1917.

Рік III.

ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА!

СВЯТО ПРОГОЛОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ.

В четвер, 9 листопада, в Києві на Софійському майдані відбулось свято проголошення Української Народньої Республіки.

Початок свята призначено було на 1. годину дня, але ще в 12. години на майдан почали збиратись люди та військо. Коло першої години прибули чужосторонні гості, — Французи, Бельгійці, Румини, Італійці.

Згодом приїхав голова Центральної Ради проф. М. Грушевський, який обійшов лави війська, що вистроилось чотирьохкутником круг пам'ятника Богдана Хмельницького. Воєцтво вітало М. Грушевського радісними покличками.

Скоро зібрались майже всі генеральні секретарі, у Софійському задвонили дзвони, вийшло з корогвами духовенство, серед якого було чотирі архиєреї в золотих митрах, на чолі з преосвященим Олексієм.

Генеральні секретарі, члени Центральної Ради, старше духовенство та почесні гості зібрались посеред майдану на горбочку коло пам'ятника Богданові, відки проф. М. Грушевський сказав коротеньку промову, після якої генеральний секретар продовольчих справ М. Ковалевський став читати Універсал Центральної Ради, яким проголошуєтсья Українська Народня Республіка.

Десятки тисяч війська і громадян, повдїймавши шапки, затихли. Тільки слова Універсалу далеко лунали та вітрець лопотів сотнями знамен та прапорів—жовтоблакитних, червоних,—якими геть увесь уквітчав ся майдан.

Кілька разів підчас читання Універсалу в тисяч грудей виривалось гомове „слава!“ і хвилями перекочувалось по-над людським морем, яке вщерт залило величезний майдан, бокові вулиці, вікна, паркани та дерева.

І небо, що кілька день підряд було хмурым, на цей час наче навмисне прояснилось: сонце заграло на золотих ми-

трах архиєреїв та на багнетах і шаблях війська...

Універсал прочитано. Знову пролунало „слава!“

— Громадяне-Україні!—звертаєтсья до всіх проф. М. Грушевський,—ви вислухали слово Центральної Ради. Нехай же живе Українська Народня Республіка в федеративній республіці Росії...

У відповідь на слова голови Центральної Ради знов гремить „слава!“

Гарну поетичну промову сказав преосв. Олексій, після чого духовенство почало правити молебня. Прочитано було українською мовою євангеліє і виголошено многоліття „христоробітовому військові нашому, Республіці Українській, Центральної Раді і нарешті Генеральному Секретаріатові“.

Після многоліття хор проспівав ще кантату „Слава Україні“.

По скінченні многоліття генеральний секретар військових справ С. Петлюра обійшов разом з членами Генерального Військового Комітету фронт війська, яке вистроилось круг пам'ятника і салютувало першому військовому міністрові України.

Потім С. Петлюра, разом з головою Центральної Ради та генеральними секретарями приймав парад всього київського війська. Командував парадом полковник Ю. Капкан. Були на параді також начальник Київської військової округи та військовий комендант міста Києва й инша військова старшина.

Під церемоніяльний марш, який грали на переїмуні кільканадцять військових оркестрів, проходило військо українське перед генеральними секретарями, салютуючи їм.

Першими пройшли юнкери української школи, за ними відділ моряків, далі полк георгієвських кавалерів, полк імени Богдана Хмельницького, полк імени Тараса Шевченка та відділ Кубанських козаків, котрих громадянство щиро вітало покличками—„Слава Кубанцям!“

„Слава Українцям!“—відповідали Кубанці...

Далі проходили: перший український запасний полк, полк імени Павла Полуботка, Гайдамацький курінь із Одеси, відділ гірської артилерії та инші військові частини, за якими пройшов також бойовий курінь, утворений в Києві партією есерів, студенти Народнього Університету, Українці-залізничники, поштовики та робітники. Останні організації йшли з червоними прапорами.

Після парад чужоземні офіцери—Румини, Французи, Італійці та Бельгійці—які були присутніми на святі проголошення республіки, сердечно вітали М. Грушевського, В. Винниченка та С. Петлюру...

Свято скінчилось. Військо пішло Володимирською вулицею, коливаючись здалеку стержнею багнетів, по якій виткнулись жовтоблакитними квітками прапори та знамена, між якими блискувало різними барвами коштовне зелено-кармазинове полкове знамено богданівців, з вишитим шовком портретом гетьмана...

Генеральні секретарі, члени Ради й гості також рушили за військом, протискаючись крізь натовп, який підхопив М. Грушевського, С. Петлюру та Ю. Капкана і на руках поніс їх через майдан до автомобілів під оплески та поклички „слава“.

Пішло з майдану і громадянство, розмовляючи про нову республіку та про ту військову силу, на яку ця республіка опираєтсья і яку тільки тепер всі є чили...

Свято скінчилось. Знову хмари заступили небо і почав іти сніг. Перший сеї осени сніг у Києві...

— Зима заходить,—каже один з громадян, що йдуть по вулиці. Хвалити Бога, що вправились до снігу республіку проголосити.

— Хвалити Бога, що вправились хату добудувати,—додає другий громадянин...

„Нова Рада“.

Універсал Української Центральної Ради, виданий 7. листопада с. р., з проголошенням Народньої Української Республіки подамо в слідуєчому числі „Гром. Думка“.

(Ред.)

УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА І БОЛЬШЕВИКИ.

Як доносять останні часописі, большевики ведуть агітацію проти верховлади Української Центральної Ради на Україні, жадаючи й тут переходу найвищої влади до рук Ради робочих і салдатів, як це заведено по инших містах Росії.

Большевики, як звісно, стоять зараз на становищі так званої „диктатури пролетаріату“, себо на становищі повної влади революційного пролетаріату. Представництвом цього пролетаріату большевики вважають лиш Ради робітничих і салдатських депутатів і тому вони домагають ся приведення верховлади до цього шаблону і на Україні.

Чи добре вийде з цією „диктатурою“ Росія в нашому часі, про це тут не говоримо, але на Україні справа народньої революції носить инший характер, як в Росії. На Україні демократія організуєтсья не тільки під кличем економічним і соціально-політичним, а ще й під кличем національного визволення.

Російська демократія національного гнету не знала на собі, тому її революція й має инший характер, ніж революція українська, яка має в собі все те, що й російська, та ще до того має велику ціль повного національного визволення.

Національне визволення українського народу об'єднало всі демократичні верстви українського громадянства, і доказом цього природнього об'єднання була й є Українська Центральна Рада, яка від початку революції до останнього часу була найбільшою опорою народньої революції і виросла в могутчу силу, мабуть найбільшу тепер в цілій Росії.

Українська Центральна Рада, ця об'єднуюча сила цілої України, має зараз народній і глибоко революційний характер і тому большевики могли би бути спокійні за справу революції на Україні, як що вони не становлять ся на дорогу централістів і як що не хочуть піти слідами Керенського.

Коли успіх большевицької революції пояснювали ми фактичною піддержкою її з боку України, то тепер, як що большевики підуть проти У. Ц. Ради, а тим самим і проти України—вони тільки смертельно ущерблять цим свою силу.

Україна сама собі буде давати раду й Українська Центральна Рада повинна творити тільки волю свого народу, народу України.

А голос українського народу ми вже чули. В першій точці резолюцій Третього Всеукраїнського Військового З'їзду (про петербурзьке повстання) (гл. попередче ч. „Гр. Думка“) якраз про це вже й раніш відоме домагання большевиків і говорять ся. Читаємо там, що З'їзд, а

З ГАЗЕТ.

Український рух і російська демократія.

Старе гасло про волю народів, про національне самовизначення, себто про те, що власна воля кожного народу мусить стояти вище всього,—це гасло російська (московська) демократія не хоче здійснювати в практиці перебудови Росії. Події російської революції свідчать, що російська демократія не хоче зрештою свого панування над волею недержавних націй старої Росії.

Розслідуку про це явище знаходимо в статті в петрогр. часописі „Tagblatt“, що передрукована київською „Новою Радою“, ч. 138, єврейського публіциста Н. С. Сиркіна (член Української Центр. Ради) під назвою „У вільній Україні“, де читаємо:

„З самого початку аж до цього часу—писав д. Сиркін—Український народний рух викликав і викликає серед представників російської (великорускої) інтелігенції якийсь особливий смак, і це помітно не тільки в так званих ліберальних сферах, а й серед соціалістичних партій. Вся ця історія з українським рухом їм чомусь уявляється дикою, неприємною, образливою, і в глибній душі навіть російські соціалісти рішуче проти України.“

„Чому так? Де причина того, що партії, в програмах яких «національне самовизначення» являється як одною з основних догм, зустрічаються так недобре, по-чужому й недоброзичливо першій спробі українського народа перейти цю програму догму в життя?“

Причин для цього багато. Ми тут вказуємо тільки найважливіші з них.

Автор красномовно малює одну з цих причин, іменно, психичну, а це—невзначайна, захоплююча радість російської інтелігенції з приводу досягнення мріїної волі після скинення царя, а потім—розчарування й роздражнення, коли побачили, що такої ж повної волі захотіли і всі народи царської Росії.

Далі автор переходить до основних причин ворожості, які далеко глибші, ніж роздражнення. Причини ці полягають у ґрунті економічному і історико-політичному.

Зовсім не потрібно—гадає д. Сиркін—заглиблювати ся в живу давню історію для доказу того, що російська (великоруська) громадська думка раз-у-раз ставала ся з ненавистю, а в крайньому випадку—цілком байдужо до всіх національних вимог. Це органічне незнання прав національностей, що живуть у Росії, проходить через не одне століття, набуваючи собі характер хоробливого явища.

„Причина такого відношення цілком зрозуміла: 1) соціально-економічні. Належність до пануючої національності веде в собою багато привилей і утворює великі життєві вигоди; єдиною мовою, законодавства й політичних норм дають інтелігенції й буржуазії пануючої національності можливість бути в найбільш вигідному становищі й на кращих посадах; 2) Суспільно-моральні. Давно відомо, що поступові елементи завжди плутають частий націоналізм, який бореть ся за своє національне існування, з гнітючим і пригноблюючим націоналізмом пануючої нації.“

В статті приводять ся факти, що поневолені національно народи Росії ні в якій політичній ґрунті не знаходили співчуття, а навпаки—одну ворожість, що було навіть з боку найщирших борців за волю. Іх великоросійська мрія все була одна, а се—„щоб всі народности Росії злились ся в одну націю“. А для цього навіть такий великий провідник російської інтелігенції свого часу як Бєліньскій „смієт ся й конює з Шевченка за його „мушичкою нарвічіє“.

Цікавий ще той безсумнівний факт, що російське громадянство взагалі легковажить національне питання, бо воно у них ніколи не боліло. Про це читаємо:

Російське (великоруське) поступове громадянство, котре на протязі своєї сумної історії знало усього роду гніт, але котре не знало національної корми,—зоставалося глухим і ніким до національних вимог. Благородне серце цього поступового громадянства, яке з такою любов'ю й чутливістю відгукувалося на всяку несправедливість, зоставалося байдужим до національної несправедливості й через те не відгу-

кнулось на стогони нації, котру гнобили та ображали в своїх національних почуттях.

Цей брак національного почуття наклав своє тягар на всі верстви й партії російської суспільности.

Мабуть, як ситий не розуміє голодного, як царі й пани не розуміли нужди народної, так російська демократія не розуміє національного руху українського народу.

Тільки ж народ український переможе всяке насилля й перепони на дорозі до своєї повної волі й научить себе розуміти!

В. Г.

Даремні ваші порівняння:

Минулась масниця котам,

Минуло ваше понування,

Його не бачати вже вам.

Не ті часи тепер настали,

Щоб верховодили кати,

И не для того ми воювали,

Щоб потім знов ярмо тягти.

Ми лиха бачили доволі,

(Бодай не бачить його знов)

Віками гинули в неволі,

За волю проливали кров.

Тепер ж годі,—ми звалили

З себе навк важний тягар,

Нежданно ми ворожий сил

Смертельний нанесли удар...

Школи лютий кат не буде

Над нами знову панувать,

Не будуть, як бувало, люде

В тяжкій неволі бідувать.

Zet.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Мирова програма України.

Українське пресове бюро доносить: Генеральний Секретаріат Української Республіки дістав уваженне від українського парламенту вислати своїх представників на південно-західній і на румунський фронт, щоби вести переговори з Німечкою в справі завершення зброї. Рівночасно завізвала Українська Центральна Рада правительство предложити союзним і ворожим державам почин до мирових переговорів і подати до відома неутраляним державам готовність вести їх зі свого боку. Український парламент має виготовити певну мирову програму, основою якої є признание української самостійної держави, як складової часті російської федеративної республіки—з боку постійних держав.

Генер. Анцайгер 14. грудня. веч.

Українці проти большевиків.

З Баєля подає петроградське звідомленне бюро Гагаса: Українські війська заявили, що вони будуть підпирати силою Установчі Збори, як би ці Збори розв'язали большевики. Українці в цім випадку переведуть Установчі Збори до Києва. Центральный комітет залізничників і почтарів підпірає це становище.

З Одеси доносять, що там ідея влучення слогого города до України знаходить ґрунт. Всі прокламації підписує командант військ в Одесі, який підлягає українському Центральному Правительству.

(Франкф. Цайт. з 15. груд. пол.)

Руйнуючий голос большевиків до України.

Комісар для національних справ Чунгашчїлі Калїн признав представником соціалдемократичної пар-

тії України право робітницькому, салдатському і селянському правительству упорядкувати відносини України до Росії. І це зроблять—як каже він—самі робітничі класи, а не буржуазія, яка кермує так званою Укр. Радою та Установчими Зборами України.

(Франк. Нахр. з 16. грудня рано.)

На цей голос може відповісти Україна гострим протестом до Петрограду: руки геть! Українська Ц. Рада зложена з усіх верств населення і ділом переводить в життя всі поступові клічі демократії. Земельну реформу в користь народу, покінченне війни негайним миром, восьмигодинний день праці, знесенне кари смерті, рівність всіх громадян в горожанських правах вже тоді голосила Українська Центральна Рада, як Ленін ще втік від тимчасового правительства Керенського. Ред.

Повернення історичних пам'яток Україні.

Після петроградської телеграфічної агенції прийшло до згоди між Радою салдатів України і виконавчим комітетом Ради р. і с. в Петрограді, що Україні мають бути віддані Українські історичні пам'ятки, які зграбовано колись за панування царів. Іх передача Україні має відбутися публічно і в торжественний спосіб.

(Франк. Нахр. з 16. грудня рано.)

Цим робом повернули би до України всі зграбовані пам'ятки давньої княжої влади, як шапка Мономаха, ікона Богоматері, вкрадена Андрієм Боголюбським в 1169 р., корона Данила, вкрадена з Перемишля в 1915 р., і всі викопані скарби на землі України, та вкінці всі відзнаки гетьманів Богдана Хмельницького, Дорошенка, Розумовського, всі хоругви і прапори з козацьких часів. Ред.

Одеса—вільним містом України.

До „Франкфуртер Цайтунг“ 17. грудня рано доносять на основі „Русского Слова“ зі Штокгольму: Українська Центральна Рада проголосила Одесу вільним містом (зі своєю управою, підлягаючою просто Правительству, не губернаторові) під тєю умовою, що вона признає свою приналежність до України. Для охорони перед погромами уладили жидівські організації сторожу з жидівських салдатів. До Одеси прибула військова французька місія, яка стояла на румунським фронті і перебувала досі в Ясах. Вона дістала поміщенне в торговельній школї і двох гімназіях. З головної кватирки виїхала англійська, французька й румунська військова місія, і всіх торжественно прийняло в Києві на залізничім дворі посольство Генерального Українського Секретаріату, зложена з салдатів і моряків України.

(Франк. Цайт. 17. грудня рано.)

Присяга Українській Республіці.

На запит Винницької земської управи і подільського губерньського комісара, кому тепер повинні присягати волостні земські управи російському правительству, чи Центральному Раді, Генеральний Секретаріат відповів, що на Україні тепер всі повинні присягати Українській Народній Республіці.

«Новая Рада».

Форма судових вироків в Українській республіці.

Мала Рада прийняла внесені Генеральним Секретарством судових справ законопроект, по якому в су-

